

اخلاق و فرهنگ در حسابداری

آرش محمدی نافچی^{۱*}

شهناز علیخانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۲۸ تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۱۱/۱۳

چکیده

حضور حسابداری در دنیای امروز امری حیاتی و ضروری به شمار می‌رود زیرا عامل محرکی برای سامانه اقتصادی کنونی بوده و در قبال عموم مسئولیتی کلیدی و حساس می‌باشد؛ بنابراین، اطلاعاتی که توسط حسابداران ارائه می‌شود قطعاً باید کارآمد، واقعی، بی‌طرفانه و قابل اتکا باشند در نتیجه اخلاق و فرهنگ حسابداری برای حسابداران حرفه‌ای و افراد متکی به خدمات حسابداری جایگاه خاصی دارد. رعایت اخلاق و فرهنگ در جامعه حسابداری، به نوعی منجر به سعادت و رفاه ذینفعان، اعتباردهندگان، سرمایه‌گذاران است و موضوع مورد نیاز تمام جوامع «سازمان‌ها، حرفه‌ها و شرکت‌ها» می‌باشد. از این رو، هدف از انجام این پژوهش بررسی تاثیر اخلاق و فرهنگ در حسابداری در جامعه است. در این پژوهش، به روش کتابخانه‌ای و با بررسی پایگاه‌های الکترونیکی، آیین رفتار حرفه‌ای حسابداری و اصول بنیادی اخلاق و فرهنگ حسابداری توضیح و تبیین شده و مهمترین مسائل اخلاقی و فرهنگی در حسابداری و راه کارهای حل آنها و تجدید حیات حیثیت حرفه‌ای حسابداری ارائه می‌گردد. چنین استدلال می‌شود که نقش و وظیفه حسابداران نسبت به جامعه ایجاب می‌کند که آنها اخلاق و فرهنگ حسابداری را در همه جوانب رعایت نمایند و به آیین حرفه‌ای پایبند باشند. لازم به ذکر اهمیت معیارهای اخلاقی و فرهنگی والا جامعه را به سوی دیدگاه شرافتمندانه سوق می‌دهد و اعتبار و احترام اجتماعی را که در هر جامعه ضروری است، افزایش می‌دهد. همچنین از آنجایی که اساس و پایه حرفه حسابداری مبتنی بر اصول اخلاقی و فرهنگی حسابداری است و حسابداران دارای مسئولیت اجتماعی هستند ملزم به رعایت قوانین اخلاقی و فرهنگی می‌باشند تا بتوانند مهارت‌های تصمیم‌گیری و رفتار حرفه‌ای خود را تقویت نمایند و ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی در حسابداری را اشاعه دهند.

واژگان کلیدی

اخلاق، فرهنگ، حسابداری.

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده علوم انسانی، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد چهار محال و بختیاری (فارسان)، چهار محال و بختیاری، ایران. (Arashmohammadi70nafchi@gmail.com)
۲. دانشجوی دکترای حسابداری، دانشکده علوم انسانی، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان) اصفهان، ایران. (Info.Shahnazalikhani@gmail.com)

مقدمه

امروزه اخلاق و فرهنگ در رشته حسابداری توجه زیادی را در سراسر جامعه به خود معطوف کرده است چون حرفه حسابداری با بحران‌های اخلاقی بیگانه نیست و دلیل این عامل عبارت است از نقش مهم و پرمعنا رفتار اخلاقی در حفظ و بقای یک جامعه مدنی و وجود تعداد پرشمار از نمونه‌های رفتار ضد اخلاقی می‌باشد (پوریان‌سب، ۱۳۷۹). اولین گام در جهت استقرار فرهنگ پذیرش قانونی و درستکاری اخلاقی، استقرار آیین رفتار حرفه‌ای است که به طور روشن، قلمرو رفتار قابل پذیرش و خطوط قرمز را تعیین می‌کند (مهدوی و علیپور، ۱۳۸۹). دیر زمانی است که مجامع حرفه حسابداری در کشورهای مختلف با هدف ملزم نمودن حسابداران به مسئولیت‌پذیری در قبال منافع عموم و رعایت اخلاق و فرهنگ حرفه‌ای، اقدام به آیین رفتار حرفه‌ای نموده‌اند.

اما گویا آیین رفتار حرفه‌ای به تنهایی نمی‌تواند مشکلات موجود را حل نماید. با این وجود، می‌توان خاطر نشان کرد که عرصه حسابداری هنوز به شدت بر اعتماد و انجام مسئولیت‌های اعتباری، اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی و ... استوار است (پترینا^۱، ۲۰۰۸). بر اساس دیدگاه (سرلک، ۱۳۸۷) حرفه حسابداری باید مهارت لازم و کافی در قضاوت اخلاقی کسب نماید به طوری که بتواند رفاه همه کسانی که از عملکرد او تاثیرپذیر هستند را در نظر بگیرد بدون رفتار اخلاقی و فرهنگی استوار و قوی، جایگاه این فن و حرفه قدیمی متزلزل می‌گردد. به نقل از مارتینسون و همکاران^۲ (۲۰۰۲) رفتار اخلاقی تنها حق انجام چیزی نیست بلکه یک ضرورت است. لذا، اگر یک حرفه بخواهد پیشرفت کند باید یک الگوی غالب از رفتار مسئولانه وجود داشته باشد که این با وجود فرهنگ و اخلاق حسابداری میسر می‌شود. چرا که رفتار غیر اخلاقی و فرهنگی حسابداران و حتی حساب‌برسان، ضمن مخدوش نمودن اعتماد مردم، در عملکرد کارایی بازارهای سرمایه نیز اختلال ایجاد می‌نماید (ویلیام و السون، ۲۰۱۰) در نتیجه برخورداری از مهارت در مسائل اخلاقی و فرهنگی در کنار صلاحیت‌های علمی و توانایی‌های فنی و تخصصی برای حسابداران، حائز اهمیت است.

(ویلیام و السون، ۲۰۱۰) معتقد بودند که تربیت انسان‌ها تنها از بعد علمی بدون توجه به ابعاد اخلاقی، تهدید آفرین برای جامعه می‌باشد و افزایش در قوانین برای جلوگیری از حساب‌سازی‌ها و اختلاس‌ها لازم است، ولی کافی نیست. (سرلک، ۱۳۸۷) ضعف اخلاقی و فرهنگی و ساختار نامناسب شرکت، عملکرد ضعیف و کنترل‌های داخلی نامناسب در شفافیت و گزارشگری مالی نمایان می‌نماید و منجر به کاهش کارایی بازار می‌گردد.

تعریف اخلاق و فرهنگ

علامه علی‌اکبر دهخدا در لغتنامه، اخلاق^۳ را جمع «خلق و خوی‌ها» و علم اخلاق را «دانش بد و نیک‌خویی‌ها» تعریف کرده است و آن را یکی از «سه بخش فلسفه یا حکمت عملیه» می‌داند که عبارت است از «تدبیر انسان نفس خود را یا یک تن خاص را». دکتر حسن انوری در فرهنگ بزرگ سخن، اخلاق را «مجموعه عادت‌ها و رفتارهای فرهنگی پذیرفته میان مردم یک جامعه» تعریف کرده و در ادامه به «رفتار شایسته و پسندیده» عطف می‌دهد. دائره‌المعارف مصاحب علم اخلاق را «بررسی و تعیین ارزش اعمال انسانی بر حسب اصول اخلاقی» تعریف کرده است. در دائره‌المعارف بریتانیکا گفته شده که اصطلاح اخلاق در مورد تئوری‌ها و سیستم‌های ارزش‌های اخلاقی نیز کاربرد دارد. در این دائره‌المعارف، اخلاق به سه شاخه یا رشته تقسیم شده: اخلاق نظری، اخلاق هنجاری یا تجویزی و اخلاق کاربردی. اخلاق نظری یا

1 Petrina

2 Martinson et.al

3 Ethics

فرااخلاق به موضوعات مرتبط با ماهیت مفاهیم و قضاوت‌های اخلاقی می‌پردازد. در این راستا، اخلاق در درجه اول یک زمینه‌ای از اخلاق کاربردی، مطالعه ارزش‌های اخلاقی و قضاوت می‌باشد که در حسابداری و حسابرسی اعمال می‌شود. اخلاق در دوره‌های حسابداری در موسسات آموزش عالی و همچنین توسط شرکت‌های حسابداری آموزش و حساب‌رسان تدریس می‌شود. می‌توان گفت که تعاریف متعددی از اخلاق ارائه شده است که ساده‌ترین آنها اخلاق علم تمیز درست از نادرست و نیکی از بدی است و در لغت به معنای عرف، رهنمود و ویژگی می‌باشد. فرهنگ^۱ در لغت به معنی عقل و بزرگی به کار رفته است و در اصطلاح این واژه به معانی متعددی اطلاق شده است. اولین تعریف از فرهنگ را به معنای امروزی آن، ادوارد برنت تیلور در سال ۱۸۷۱ و در کتاب «فرهنگ بدوی» ارائه کرده است. وی بیان می‌نماید که فرهنگ عبارت از آن کل پیچیده‌ای است که شامل آگاهی و باور، عنصر، اخلاقیات، قانون، آداب و رسوم و هرگونه قابلیت و خوی و مشربی است که آدمی در مقام عضوی از جامعه به دست آورده است. از دیدگاه تیلور^۲ (۱۸۷۱) در هم بافتی است که دانش، دین، قانون، اخلاقیات، آداب و رسوم و هرگونه توانایی عاداتی که آدمی به عنوان عضوی از جامعه به دست می‌آورد، شامل می‌شود. بنا به تعریف دیگر، کلارک^۳ (۱۹۹۷) فرهنگ الگوهای رفتاری است که از راه تقلید یا آموزش کسب می‌شود. باروفسکی^۴ (۱۹۹۸) اذعان می‌نماید که تلاش‌های معطوف جهت تعریف فرهنگ «شبه تلاش برای به چنگ آوردن باد» است. این استعاره جذاب برای این امر دلالت دارد که دستیابی به یک تعریف جامع از فرهنگ تا چه حد دشوار است. در دائره‌المعارف بریتانیکا گفته شده که اصطلاح فرهنگ را در معنای عام چنین تعریف می‌کند. فرهنگ عبارت است از رفتار ویژه بشر، به اضافه اشیا مادی که به منزله بخش مکمل این رفتار مورد استفاده قرار می‌گیرد و در معنای اخص عبارت است از زبان، سیر اندیشه‌ها، باورها، رسوم، قوانین، نهادها، فنون، کارهای هنری، آیین و رسوم و مراسم و ... است.

تاریخچه و جایگاه اخلاق حسابداری

لوکا پاچیولی^۵، "پدر حسابداری"، یک کشیش ایتالیایی و در واقع یک ریاضیدان بود که در اولین کتاب^۶ خود که در سال ۱۴۹۴ منتشر شد از اخلاق حسابداری^۷ نوشته است. استانداردهای اخلاقی از آن زمان تاکنون از طریق گروه‌های دولتی، سازمان‌های حرفه‌ای و شرکت‌های مستقل توسعه یافته است. نتیجه کار این گروه‌های مختلف حسابداری منجر به ایجاد کدهایی در زمینه اخلاق شده است و بعد از آن توسط گروه‌های دولتی، سازمان‌های حرفه‌ای و شرکت‌های مستقل گسترش یافته است.

حسابداری و اخلاق

ماهیت کار انجام شده توسط حسابداران و حساب‌رسان نیاز به سطح بالایی از اخلاق دارد. شناخت اخلاق می‌تواند حسابداران و حساب‌رسان را برای غلبه بر معضلات اخلاقی کمک کند، همچنین به آنها برای انتخاب صحیح و دقیق

1 Culture

2 Taylor

3 Clark

4 Borofsky

5 Luca Pacioli

6 Summa de arithmetica, geometria, proportioni proportionalita

7 Accounting Ethics

کمک می‌کند، اگر چه ممکن است به نفع شرکت نباشد، اما برای سرمایه‌گذاران و ذینفعانی که از این اطلاعات استفاده می‌کنند، مفید است.

اصول اخلاق و فرهنگ حسابداری

(بالتین و همکاران^۱، ۲۰۱۱) لازمه دستیابی به اهداف حسابداری توسط حسابداران حرفه‌ای، پایبندی به اصول اخلاق و فرهنگ حسابداری است. از این رو، هر یک از انجمن‌های حرفه‌ای حسابداری، اصول اخلاقی خاص خود را تدوین نموده‌اند که شباهت همگی قابلیت اعتماد را در این حرفه تأیید و تأمین می‌نماید. اصول بنیادی^۲ اخلاق و فرهنگ حسابداری که در مورد کلیه حسابداران حرفه‌ای مصداق دارد بر اساس دیدگاه کمیته حسابرسی^۳ (۲۰۰۷) و انجمن حسابداران رسمی آمریکا^۴ (۱۹۸۸) به قرار زیر است:

درستکاری، واقع‌بینی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، رازداری، آداب حرفه‌ای. درستکاری^۵: حسابدار حرفه‌ای باید در روابط حرفه‌ای و معاملات خود درستکار باشد. صداقت، صراحت و انصاف، لازمه درستکاری است.

واقع‌بینی^۶: حسابدار حرفه‌ای باید در قضاوت حرفه‌ای و کسب و کار خود واقعیات را در نظر بگیرد و اجازه ندهد که پیش‌داوری، جانبداری، تضاد منافع و یا نفوذ دیگران بر قضاوت حرفه‌ای و کار او تأثیر بگذارد.

صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای^۷: حسابدار حرفه‌ای باید خدماتی را تقبل کند که توان ایفای آن را داشته باشد و در موارد لازم بتواند از همکاری یا مشورت دیگران استفاده کند. حسابدار حرفه‌ای باید دانش و مهارت حرفه‌ای خود را در زمینه تحولات، روش‌ها و تکنیک‌های جدید و قوانین و مقررات به سطحی ارتقاء دهد که صاحبکار یا کارفرمای وی اطمینان یابد که از خدمات حرفه‌ای کارآمدی برخوردار می‌شود.

رازداری^۸: حسابدار حرفه‌ای باید اطلاعاتی را که در جریان ارائه خدمات حرفه‌ای به دست می‌آورد محرمانه تلقی کند و بدون مجوز صریح صاحبکار یا کارفرما چنین اطلاعاتی را افشا نکند، مگر آنکه حق یا وظیفه قانونی یا حرفه‌ای، افشای اطلاعات مزبور را مجاز کرده باشد.

آداب حرفه‌ای^۹: حسابدار حرفه‌ای باید در برخورد با دیگران در حین انجام وظایفش، با ادب و احترام رفتار کند. همچنین باید قوانین و مقررات را رعایت و از انجام اعمالی پرهیزد که می‌تواند حرفه را بی‌اعتبار کند.

عوامل موثر در نقض اصول اخلاق و فرهنگ حسابداری

(بالتین و همکاران، ۲۰۱۱) وضعیت‌های گوناگون و عوامل متعدد و مختلفی به صورت بالقوه می‌تواند موجبات نقض و عدم رعایت اصول بنیادی را در عمل فراهم آورد. این عوامل را می‌توان در چند دسته زیر طبقه‌بندی کرد: منافع شخصی، تجدیدنظر، حمایت یا مخالفت، رابطه نزدیک، تهدید.

1 Ballantine et.al

2 Fundamental Principles

3 Committee on Corporate Audit.

4 American Institute of Certified Public Accountants (AICPA)

5 Integrity

6 Objectivity

7 Professional Competence and Due Care

8 Confidentiality

9 Professional Behavior-Courtesy

منافع شخصی^۱: منافع مالی یا دیگر منافع حسابدار حرفه‌ای یا خویشاوندان نزدیک وی می‌تواند به ایجاد خطر نقض اصول درستکاری و واقع‌بینی منتج شود. این خطر ممکن است از منافع مستقیم یا غیرمستقیم نشأت بگیرد.

تجدید نظر^۲: در مواردی که نتایج کار یا قضاوت حسابدار حرفه‌ای در معرض چالش قرار می‌گیرد و وی ناگزیر به ارزیابی مجدد و تجدید نظر در آن می‌شود خطر نقض اصل واقع‌بینی پدید می‌آید.

حمایت یا مخالفت^۳: در مواردی که حسابدار حرفه‌ای در مسأله یا دعوی به طرفداری یا مخالفت با صاحبکار یا کارفرمایش موضع‌گیری می‌کند ممکن است اصل واقع‌بینی را نقض نماید.

قربان^۴: در مواقعی که حسابدار حرفه‌ای به دلیل رابطه نزدیک، آگاهی از مسائل و یا دانستن ویژگی‌های صاحبکار یا کارفرمایش به وی اعتماد کامل پیدا می‌کند خطر نقض اصول بنیادی توسط وی پدید می‌آید.

تهدید^۵: حسابدار حرفه‌ای ممکن است به دلیل تهدید یا ترس از صاحبکار، کارفرما، شخص یا مرجعی مقتدر و یا فشارهای دیگر اصول بنیادی را نقض کند.

موضوع‌های اخلاقی به سه حوزه تقسیم می‌شوند:

اخلاق نظری.

اخلاق هنجاری.

اخلاق کاربردی.

اخلاق نظری: اخلاق نظری یا فرا اخلاق انتزاعی‌ترین شاخه از فلسفه اخلاق است که در این حوزه مباحثی از قبیل عینی بودن گزاره‌های اخلاقی، روش‌های کسب شناخت نسبت به گزاره‌های اخلاقی و تعیین حد و مرزهای معنایی مفاهیم اخلاقی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اخلاق هنجاری یا تجویزی

هر تصمیم گیرنده باید از چهار فضیلت بنیادی برخوردار باشد: عدالت که عموماً انصاف نامیده می‌شود، دلیری، خویشنداری و دانایی که شایستگی و استدلال عملی نیز نامیده می‌شود. چهار انتقاد بر نظریه اخلاقی فضیلت‌گرا وارد شده است (ساندیر، ۲۰۰۵): اول: فضیلت‌ها تابعی از عقیده شخصی افراد هستند. دوم: اخلاق فضیلت‌گرا نمی‌تواند معرف فضیلت درست به گونه‌ای مطلق باشد. به سخن دیگر، فضیلت‌های درست در فرهنگ‌های مختلف مفهوم نسبی دارند. صفات خوب نتیجه توافق جمعی افراد می‌باشد. سوم: آنها رهنمود معینی را برای موقعیت‌های واقعی ارائه نمی‌دهند. همچنین فضیلت‌ها از منظر ارائه شاخص‌های هنجاری برای تصمیم‌گیری‌های اخلاقی با شکست مواجه می‌شوند و در نهایت، آنها چالش تضاد بین فضیلت‌های متفاوت را مرتفع نمی‌سازند (کالکینز، ۲۰۰۲).

اخلاق هنجاری یا تجویزی شامل نظریه‌های اخلاقی است که تعیین می‌کند انجام یا ترک چه اعمالی به گونه‌ای ارادی روا یا ناروا است. این نظریه‌ها به ناظر بر الزام و ناظر بر ارزش تقسیم می‌شوند.

1 Self-Interest

2 Self-Review

3 Advocacy

4 Familiarity

5 Intimidation

اخلاق کاربردی

این مبحث به بررسی چگونگی به کارگیری نظریه‌های اخلاقی هنجاری در امور گوناگون می‌پردازد. این شاخه از اخلاق بر موارد عینی و جزئی تمرکز و برای حل معضلات اخلاقی تلاش می‌کند. در این حوزه، بر حسب آن که چه رویکردی در اخلاق هنجاری به کار گرفته شده است، در باب خوب یا بد بودن موارد عینی و عملی داوری می‌شود (ایمانی و غفاری نسب، ۱۳۹۰، جودیس، ۲۰۰۸، فرنکنا، ۱۹۷۳).

اهداف اخلاق حسابداری

ایمانی و غفاری نسب (۱۳۹۰) پیشنهاد نمود که آموزش اخلاق حسابداری باید دارای هفت هدف باشد. برای اجرای این اهداف، او اشاره نمود که اخلاق حسابداری در کل برنامه درسی حسابداری موضوع قابل تدریس می‌باشد. ربط دادن آموزش حسابداری به مسائل اخلاقی و فرهنگی. به رسمیت شناختن مسائل در حسابداری که دارای مفاهیم اخلاقی و فرهنگی هستند. توسعه دادن حس تعهد اخلاقی یا مسئولیت پذیری. توسعه توانایی‌های مورد نیاز برای مقابله با درگیری‌های اخلاقی یا مشکلات. یاد بگیرد با عدم قطعیت حرفه حسابداری مقابله کنید. صحنه را برای تغییر در رفتار اخلاقی و فرهنگی تنظیم کنید. تقدیر کنید و درک کنید تاریخ و ترکیب تمامی جوانب اخلاق و فرهنگ حسابداری و ارتباط آنها را با حوزه عمومی اخلاق و فرهنگ.

مزایا و فوائد اخلاق و فرهنگ حسابداری

عدم رعایت اخلاق و رفتار حرفه‌ای، می‌تواند موجب تضعیف فرهنگ و اخلاق کار و در نتیجه تضعیف حرفه حسابداری شود. اخلاق حرفه‌ای حاوی نظام ارزشی و باورهای جمعی صاحبان یک حرفه است که بر چگونگی رفتار، اعمال و مسئولیت‌های اعضای آن حرفه در مقابل جامعه، در مقابل یکدیگر و در مقابل اشخاصی که از خدمات شاغلین آن حرفه استفاده می‌کنند، نظارت دارد (فرقاندوست حقیقی و همکاران، ۱۳۹۳).

چالش‌ها و موانع اخلاق و فرهنگ حسابداری

نقش حسابداران برای جامعه مهم می‌باشد. حسابداران به عنوان خبرنگاران مالی و واسطه‌گران در بازارهای سرمایه می‌باشند و تعهد اولیه خود را مدیون منافع عموم مردم هستند. اطلاعاتی که آنها ارائه می‌نمایند در کمک به مدیران،

سرمایه‌گذاران و دیگران در تصمیم‌گیری‌های مهم اقتصادی حیاتی و اجتناب ناپذیر می‌باشد. بر این اساس، ناشایستگی‌های اخلاقی و فرهنگی توسط حسابداران می‌تواند برای جامعه مضر باشد و در نتیجه برای مردم بی‌اعتمادی و در عملیات بازار سرمایه اختلال ایجاد نماید. از سوی دیگر، حرفه حسابداری یکی از متشکل‌ترین و منضبط‌ترین حرفه‌های دنیا است و به دلیل نوع و ماهیت خدماتی که ارائه می‌کند باید اعتبار و اعتماد خاصی داشته باشد. تداوم این اعتبار و اعتماد و تقویت آن، به پایداری فکری و عملی اعضای حرفه به ضوابط رفتاری و اخلاقی، فرهنگی آن بستگی دارد (کمیته فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۸۵). حفظ اعتماد عمومی به حرفه حسابداری تا زمانی میسر است که حسابداران خدمات خود را در سطحی ارائه کنند که شایسته اعتماد جامعه باشد. از این رو، خدمات حرفه حسابداری باید در بالاترین سطح ممکن و با رعایت ضوابطی ارائه شود که تداوم این خدمات را با کیفیت مناسب در زمینه اخلاقی و فرهنگی را تضمین کند. در نتیجه اخلاق و فرهنگ حسابداری برای حسابداران و کسانی که به خدمات حسابداری تکیه دارند اهمیت زیادی دارد و حرفه حسابداری باید اصول اخلاقی و قوانینی را تدوین نموده که اعضای آن را ملزم نماید تا از سطحی از خویشتنداری برخوردار شوند که ماورای الزامات قانونی و مقررات است (اخلاق در حسابداری^۱، ۲۰۰۱). در این پژوهش به چند پیامد از موانع و مشکلات اخلاق و فرهنگ در حسابداری می‌پردازیم:

بازار رقابتی خدمات حسابداری

اولین پیامد غیراخلاقی و فرهنگی بازار رقابتی، بازار رقابتی دنیای اقتصادی امروز علیرغم فواید و مزایایی که برای مشتریان در جهت استفاده از محصولات با کیفیت بهتر و قیمت پایین‌تر داشته، پیامدهای غیراخلاقی و فرهنگی زیادی هم برای رقابت‌کنندگان عرضه کالا و خدمات در پی داشته است. حرفه حسابداری نیز در بازار رقابتی برای عرضه خدمات حسابداری کم و بیش با معضلات اخلاقی و فرهنگی روبه‌رو بوده است. دو اصل "استقلال" (بی‌طرفی) و "درستکاری" که باید در ارائه خدمات حسابداری رعایت شوند و بدین وسیله، کیفیت این خدمات را افزایش دهند در این بازار، دچار خدشه شده‌اند. اکنون در شرایط رقابتی بازار، فرایند یافتن مشتری جدید و حفظ مشتری فعلی هزینه بر و وقت‌گیر شده و چنین استنباط می‌شود که با یافتن مشتری جدید، شرکت خدمات حسابداری، مایل است که او را برای سال‌ها حفظ نماید تا از منافع ارائه خدمات به وی، هزینه‌های سنگین بازاریابی شرکت را جبران نماید. حتی اگر عملکرد یکی از اعضای شرکت منجر به از دست دادن مشتری جدید گردد، شرکت برخورد مناسبی با وی نخواهد داشت. این فشارها در زمینه نگهداری مشتری در ساختار رقابتی بازار، منجر شده است که اصل استقلال در خدمات حسابداری نظیر حسابرسی زیر سؤال رفته و بعضاً استقلال حسابرسان کاهش یابد. چرا که حسابرسان همیشه نگران از دست دادن شغلش بوده و خدماتش را طوری ارائه می‌کند که مطلوب نظر مشتری بوده و در نتیجه مشتری حفظ گردد.

دومین پیامد غیراخلاقی و فرهنگی بازار رقابتی، مخدوش شدن "صداقت و درستکاری" در انجام خدمات حسابداری می‌باشد. این صدمه ناشی از اعمال قیمت‌ها است. دو نوع انحراف در بازار امروز رایج شده است:

قیمت‌گذاری خدمات حسابداری به میزان کمتر از واقع؛ تخفیفات نسبت به تعرفه خدمات حسابداری بسیاری از مؤسسات خدمات مالی، سیاست قیمت‌گذاری پایین خدمات را به عنوان یک ابزار نفوذی در بازار قرار داده‌اند که انگیزه و صداقت این شرکت‌ها باید مورد بررسی قرار گیرد. اینکه شرکتی با اعمال این سیاست‌ها تمایل به تحمل زیان ناشی از انجام خدمات داشته باشد، منطقی نیست؛ بلکه فرض عملی‌تر این است که شرکت‌ها، هزینه‌های انجام

خدمات را به بهای از دست دادن کیفیت آنها، پایین می آورند تا متحمل زیان نگردند. نوع دوم انحراف قیمت های بازار خدمات مالی، تخفیفات قابل توجهی است که نسبت به سطح استاندارد دستمزدها داده می شود. رشد فزاینده این کار نیز بر مبنای منطق حرفه ای قابل توجیه نبوده و صداقت حرفه ای را زیر سؤال می برد. اینجاست که ضرورت ایجاد چارچوب های عملی برای حرفه، توسط گروه های فنی حسابداران خبره و لزوم به کارگیری معیارهای برای جلوگیری از انجام کارهایی نظیر اینها که به صداقت حرفه ای آسیب می رسانند، بیش از پیش احساس می گردد. تمرکز واحدهای تجاری برای به حداکثر رساندن سود در سال های اخیر، حرفه حسابداری که یک حرفه مفید و شرافتمند بوده تحت تأثیر فشارهای محیطی، تحقیر شده است (اخلاق حسابداری^۱، ۲۰۰۴). شرکت های بزرگ برای گزارش سود بیشتر و فریب سرمایه گذاران، متوسل به تقلب های حسابداری شده اند. شرکت های مشهور و بلند آوازه و مدیران عالی اجرایی، کارگردانان و اداره کنندگان چنین تقلب هایی بوده اند که تضعیف تجارت و بازرگانی را در پی داشته اند. شرکت هایی نظیر انرون، تایکو، وردکام نمونه هایی از نمای بلند رفتار غیراخلاقی و فرهنگی بوده اند. در این شرکت ها، اخلاق به خاطر سود نادیده گرفته شده است. توجیه آنها این بوده که هدف یک شرکت حداکثر کردن سود برای سهامداران آن حتی به قیمت قربانی شدن اخلاق می باشد. از نظر آنها فرونخواهی و حرص در تجارت، امر مطلوبی شمرده می شود و آن را موجب فعالیت و حرکت افراد و در نتیجه دستیابی به سود بیشتر تلقی می کنند. به نظر آنها با القاء قوانین اخلاقی انگیزه افراد برای پیشرفت کم شده و شرکت ها ضعیف می گردند (ارزش های اخلاقی در حسابداری^۲، ۲۰۰۸)؛ اما باور فوق، کوتاه بینانه است، زیرا انگیزه های فراتر از سود نیز می توانند محرک افراد باشد و به خاطر سود نمی توان به هرکاری دست زد و مرتکب رفتار غیراخلاقی شد. هدف شرکت ها و کارکنان آنها باید افزایش ثروت مالکان شرکت باشد نه فقط سود آنها، ثروت افراد، چیزی فراتر از سود (افزایش درآمد) است. نام نیک، محترم بودن، جلب اعتماد عموم، آرامش درونی و روحی و ارضاء روانی که به دنبال صداقت و شرافتمندی حاصل می شوند از برترین ثروت های بشری می باشند. حقیقت این است که زندگی شرافتمندانه رضایت بخش تر از شهرت و ثروت است و اعتماد عمومی در بلندمدت با رفتار اخلاقی در تجارت، جلب گردیده که این خود می تواند موجب ایجاد منافع دراز مدت شود.

تنوع خدمات حسابداری

در حالی که نقش اصلی حسابداران تهیه تصویری از وضعیت و عملکرد مالی یک سازمان است، آنها نقش های دیگری را نیز مثل حسابرسی، حسابداری مدیریت، حسابداری مالیاتی، برنامه ریزی مالی و مشاوره مالی ایفا می نمایند. ایفای همه این نقش ها، به ویژه مشاوره مالی و برنامه ریزی مالی، موجب گردیده تا حرفه حسابداری از یک حرفه سنتی که بیشتر نقش گزارشگری و حسابرسی را به عهده داشت، به سمت و سوی حرفه کارآفرینی مشاوره، طراحی و برنامه ریزی مالی حرکت نماید. بسیاری براین عقیده اند که این دگرگونی منجر به ایجاد بحران برای حسابداران شده است. موارد تخلف شرکت های انرون و آندرسن برخی از این مشکلات را آشکارتر نمود. در نتیجه حسابداری در دنیا دیگر همچون گذشته، یک حرفه قابل اتکا و معقول به نظر نمی رسد، بلکه هم اکنون در بحران های اخلاقی به سر می برد و قابلیت اعتماد و اعتبار آن زیر سؤال رفته است (داسکا و داسکا^۳، ۲۰۰۳). ناگفته نماند که در دنیای پیشرفته امروز، هنوز از حسابداران برای تهیه گزارش های مالی و اظهارنامه مالیاتی استفاده می شود، اما کار حسابرسی که قلب حرفه حسابداری

1 Accounting Ethics

2 Ethical Values in accounting

3 Duska & Duska

است به خاطر استفاده ناصحیح و غلط از آن، از حرفه حذف یا تقریباً بی استفاده گردیده است. این در حالی است که جامعه به گزارش‌های حسابرسی درست و صحیح نیازمند است. اگر ارائه این گزارش‌ها سودمند نباشد، یکی از وظایف بزرگ حسابداری که همان حسابرسی است رها می‌گردد. به هر حال این خلاء باید با انجام خدمات حسابرسی با رعایت الزامات اخلاقی یک حسابرسی پر گردد (ارزش‌های اخلاقی در حسابداری، ۲۰۰۸).

الگوهای اخلاق در حسابداری:

آرم استرانگ (۱۹۹۳) و داسکا (۲۰۰۳) الگوهای اخلاقی را به موارد ذیل طبقه‌بندی کرده‌اند:

فلسفه سودمندگرایی.

فلسفه خودمحوری.

فلسفه مطلق‌گرایی.

فلسفه نسبی‌گرایی.

فلسفه عدالت.

چرا اخلاق و فرهنگ در حسابداری حائز اهمیت است؟

بر اساس دیدگاه (کمبل^۱، ۲۰۰۵) دلایلی برای این سؤال وجود دارد که عبارتند از:

حسابداران حرفه‌ای در قبال توجه به منافع عمومی و حفظ اعتبار حرفه حسابداری مسئول هستند. در این راستا، منافع شخصی نباید بر منافع عمومی برتری داشته باشد.

حسابداران به نمایندگی از صاحبکاران خود با طیفی از موضوع‌ها رو برو هستند. آنها اغلب به اطلاعات حساس و محرمانه دسترسی دارند. حسابرسان ادعا می‌کنند که نظر مستقل ارائه می‌دهند.

حسابدار حرفه‌ای خود را در قبال صاحبکار مسئول می‌داند. مأموریت او حل مشکل صاحبکار و ایجاد نشدن چنین ارزشی و در صورت حل شدن چنین مشکلی، حسابدار حرفه‌ای وظیفه خود را انجام نداده است. یک حسابدار تنها پس از کسب نتیجه مورد نظر صاحبکار، با انجام کلیه اقدام‌هایی که نتیجه مزبور را حاصل می‌کند. وظیفه خود را به درستی انجام داده است.

از نظر فنی، حسابداران حرفه‌ای باید خدمات حرفه‌ای را مطابق با استانداردهای فنی و حرفه‌ای مناسب انجام دهند. حسابداران حرفه‌ای وظیفه دارند که خواسته‌های صاحبکار را تا جایی انجام دهند که الزامات درستی و بی‌طرفانه بودن و در صورتی که حسابداران حرفه‌ای همان حسابداران رسمی باشند، با ویژگی استقلال سازگار باشند.

قواعد اخلاقی انجمن حسابداران رسمی آمریکا:

قواعد اخلاقی انجمن حسابداران رسمی آمریکا شامل دو بخش اصول و قواعد است. بخش اصول چارچوبی را برای به کارگیری قواعد و کنترل عملکرد حرفه‌ای ارائه می‌کند و شامل مسئولیت‌پذیری، منافع عمومی، درستکاری، عینیت، استقلال و مراقبت کافی است. به طور کلی ۵ دسته اصول وجود دارند که بر رفتار اخلاقی اعضا نظارت و کنترل می‌کنند که عبارتند از (ادو^۲، ۲۰۰۷):

استقلال، درستکاری و عینیت.

استانداردهای پذیرفته شده حسابداری.

ایجاد مسئولیت‌هایی برای مشتریان.

ایجاد مسئولیت‌هایی برای اعضای حرفه.

سایر مسئولیت‌ها و بخش‌ها.

منافع عمومی اخلاق و فرهنگ در حسابداری:

(آراد و عبدالله‌زاده، ۱۳۹۱) علاوه بر پای‌بندی به آئین رفتار حرفه‌ای، ویژگی شاخص یک حرفه، پذیرش وظیفه و مسئولیت در قبال جامعه است و لازمه آن رعایت منافع عمومی در انجام کار است که موجب جلب اعتماد عمومی به حرفه می‌شود. از دیدگاه حرفه حسابداری، منافع عمومی عبارت است از سعادت و رفاه جمعی اشخاص و موسساتی که حسابداران حرفه‌ای به آنها خدمت می‌کنند و به طور مشخص، صاحبکاران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، دولت، کارکنان، کارفرمایان، جوامع و نهادهای تجاری و مالی و سایر اشخاصی را در بر می‌گیرد که به درستکاری و بی‌طرفی حسابداران حرفه‌ای در انجام خدمت و فراهم کردن زمینه کارکرد منظم عملیات تجاری اتکا می‌کنند. به این ترتیب، مسئولیت حسابداران حرفه‌ای به تأمین نیازهای یک صاحبکار یا کارفرما منحصر نمی‌شود. در نتیجه، در تدوین استانداردهای حسابداری، منافع عمومی به شدت لحاظ می‌شود. رعایت منافع عمومی نیازمند رفع چهار نیاز اجتماعی زیر است:

۱* اعتبار اطلاعات: جامعه نیازمند اطلاعات مالی و سیستم‌های اطلاعاتی معتبر است.

۲* معرفی افراد حرفه‌ای: صاحبکاران، کارفرمایان و سایر اشخاص ذیحق و ذینفع باید به سادگی بتوانند حسابداران حرفه‌ای را شناسایی کنند.

۳* کیفیت خدمات: اطمینان از این که خدمات حسابداران حرفه‌ای با بالاترین کیفیت ممکن انجام می‌شود.

۴* اعتماد: استفاده‌کنندگان از خدمات حرفه‌ای باید مطمئن باشند که خدمات حسابداران حرفه‌ای در قالب آئین رفتار مدونی که ناظر بر ارائه خدمات آنان است انجام می‌شود.

نقش حسابداران حرفه‌ای در اقتصاد جوامع و لزوم رعایت منافع عمومی ایجاب می‌کند ضوابط مدونی در زمینه اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران تدوین و به اجرا گذارده شود تا اعتماد عمومی نسبت به این حرفه جلب و حفظ شود.

روش تدریس اخلاق در حسابداری

آیا اخلاق و مسائل اخلاقی باید در قالب دروسی جداگانه به دانشجویان تدریس گردد و یا با مطالب فنی ترکیب و به صورت تلفیقی به دانشجویان آموزش داده شود؟ در پاسخ مزایا و معایبی برای هر یک از دو روش آموزش جداگانه و تلفیقی مطرح شده است.

روش جداگانه

از جمله مزایای روش آموزش جداگانه

اختصاص زمان مناسب به مطالب اخلاقی، امکان آموزش توسط اساتید سایر گروه‌ها از جمله فلسفه، امکان آموزش عمیق‌تر چارچوب استدلال اخلاقی و درک موقعیت‌های اخلاقی در حسابداری است. به بیان دیگر، آموزش اخلاق به صورت جداگانه ضمن آشنا نمودن دانشجویان با دانش عمومی اخلاق، تقویت مهارت‌های استدلال اخلاقی و حساسیت

به موضوعات اخلاقی، به آنها فرصت استفاده از زبان اخلاق در قضاوت‌ها و تصمیم‌گیری‌هایشان را می‌دهد (ویلیام و السون، ۲۰۱۰، فیشر و همکاران، ۲۰۰۷).

از معایب آموزش جداگانه

در این رابطه می‌توان به کم توجهی دانشجویان به مطالبی که آموخته می‌شود، اشاره نمود؛ زیرا آنها می‌پندارند دروس اخلاقی نسبت به سایر دروس فنی از اهمیت و ضرورت چندانی برخوردار نباشند (دیلان، ۲۰۱۱).

روش تلفیقی

از جمله مزایای روش آموزش تلفیقی

این نکته بیان می‌شود که دانشجویان در هنگام ارائه موضوعات اخلاقی به همراه مباحث فنی، نه تنها علاقه بیشتری به آموزش نشان می‌دهند، بلکه در مواقع لزوم، توانایی بهتری در به کارگیری آموخته‌های خود دارند. ضمن آنکه از دید دانشگاه، این روش هزینه‌های کمتری را نیز در بر خواهد داشت.

از معایب آموزش تلفیقی

پوشش سرفصل‌های درسی در طول یک ترم که حداکثر از ۱۶ هفته تشکیل شده، خود به اندازه کافی برای اساتید چالش برانگیز است و حتی برخی اوقات آنان را ناچار به انتخاب از بین سرفصل‌های رسمی می‌نماید؛ بنابراین، چگونه می‌توان انتظار آموزش مباحث اخلاقی و مهارت‌های استدلالی به دانشجویان را از آنان داشت.

اخلاق و فرهنگ را چه کسانی باید تدریس نمایند

اخلاق باید توسط اساتید دانشکده حسابداری و مدیریت آموزش داده شود؛ زیرا تخصص حسابداری اساتید و تجربه‌های شخصی آنها از چالش‌های اخلاقی، موجب تدریس اثربخش دروس اخلاقی و فرهنگی می‌گردد (ویلیام و السون، ۲۰۱۰، کالاهان، ۱۹۸۰). از طرفی با وجود درهم تنیدگی موضوعات اخلاقی و مسائل حرفه‌ای، اخلاق دارای قلمرویی که اساتید حسابداری، دانش‌چندانی از آن ندارند و همین امر موجب کاهش تمایل آنها به تدریس دروس اخلاقی می‌گردد. از این رو، دروس اخلاقی و فرهنگی باید توسط اساتید فلسفه به دانشجویان حسابداری آموخته شود. کلین (۱۹۹۸) در این مورد بیان می‌نماید که تدریس دروس اخلاقی توسط هر فرد به غیر از متخصصین فلسفه، چیزی جز تقلب نیست، برخی این نوع آموزش را به دلیل عدم آشنایی اساتید فلسفه به موضوعات حسابداری مورد انتقاد قرار می‌دهند. استفاده از روش تیمی در تدریس دروس اخلاقی و فرهنگی می‌تواند بر مشکلات هر دو دیدگاه فائق آید. در این روش، تیمی از اساتید آموزش حسابداری و فلسفه مسئولیت اداره کلاس را بر عهده می‌گیرند. فلسفه‌دانان در آموزش استدلال‌های اخلاقی و فرهنگی به دانشجویان تبحر دارند. بدون آنکه اشرافی به چالش‌های اخلاقی پیش روی حسابداران حرفه داشته باشند و حسابداران با معضلات اخلاقی حرفه آشنایی دارند اما از صلاحیت لازم جهت تدریس موضوع‌های اخلاقی برخوردار نمی‌باشند. بهره‌گیری از روش تیمی، به دانشجویان نشان می‌دهد که محیط حسابداری در دنیای واقع، چند رشته‌ای است؛ بنابراین، تنها با اتکاء بر مهارت‌های فنی نمی‌توان فردی موفق در دنیای حرفه‌ای بود. حال می‌توان عنوان نمود که اخلاق و فرهنگ موضوعاتی نیستند که توسط هر کس و در قالب هر درسی بتوان آنها را آموخت. این دروس نه تنها باید جایگاه خود را در مباحث حسابداری داشته باشد بلکه باید در قالب هر یک از دروس‌های تخصصی حسابداری نیز مورد توجه قرار گیرند، آموزش اخلاق و فرهنگ در قالب درسی جداگانه، موجب می‌شود تا دانشجویان دانش، مهارت و تجربه لازم برای موفقیت در محیط تجاری کنونی کسب نمایند.

مدل‌های تصمیم‌گیری اخلاقی در حسابداری

برای درک رفتار اخلاقی افراد در محیط سازمانی، چندین نظریه ارائه شده است. رست (۱۹۸۶) مدلی چهار عاملی را بر مبنای نظریه رشد اخلاقی کولبرگ (۱۹۷۶) ارائه کرد. او بر این باور بود که فرد برای نشان دادن رفتار اخلاقی، چندین مرحله را پشت سر می‌گذارد:

اول: تشخیص می‌دهد مسئله‌ای که درگیر آن شده، موضوعی اخلاقی است «توانایی تشخیص فرد به سطح رشد اخلاقی وی بستگی دارد».

دوم: در مورد آنکه انجام چه اقدامی از نظر اخلاقی درست است، قضاوت می‌کند.

سوم: عمل درست اخلاقی را بر می‌گزیند و در نهایت بر مبنای نیت اخلاقی خود، رفتار می‌نماید (آلین و همکاران، ۲۰۰۶).

نمودار فوق مدل چهار عاملی رست را به تصویر می‌کشد.

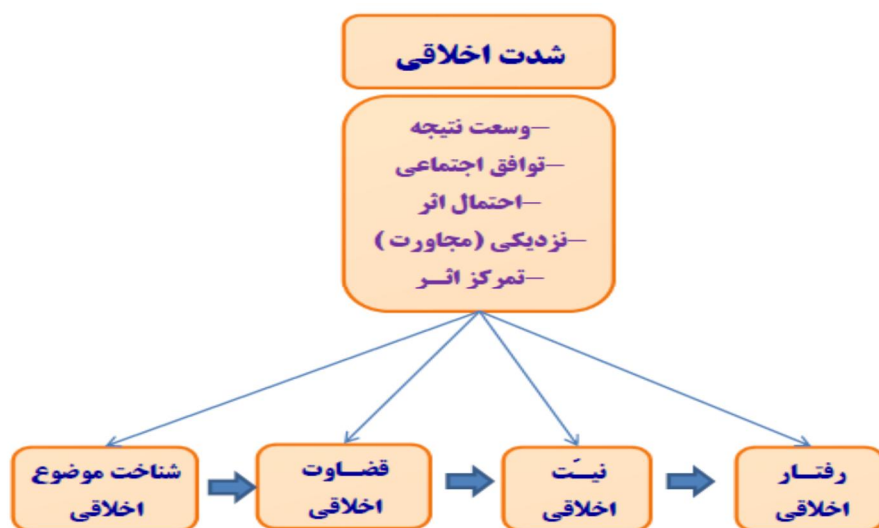

تروینو (۱۹۸۶) مدل تعامل موقعیت-فرد را ارائه نمود. او بر این باور است که متغیرهای فردی و محیط سازمانی بر فرایند تصمیم‌گیری و رفتار اخلاقی فرد اثر می‌گذارد؛ بنابراین، تصمیم اخلاقی فرد نه تنها تحت تاثیر فرایند شناخت یا رشد اخلاقی وی قرار دارد. بلکه عواملی چون مرکز کنترل، مهارت‌های استدلال اخلاقی، سطح آگاهی فرد از توانمندی خود، وابستگی میدانی، فرهنگ سازمانی، شرایط شغلی و ویژگی‌هایی وظیفه نیز بر چگونگی رفتار اخلاقی موثر می‌باشد. نمودار زیر مدل تروینو را نمایش می‌دهد.

جونز (۱۹۹۱) با ورود عامل شرط در فرایند تصمیم‌گیری، مدل رست را توسعه داد. بر اساس این نظریه، شرایط بر موضوعات اخلاقی اثر می‌گذارد و موجب می‌شود افراد در موقعیت‌های مختلف واکنش‌های متفاوتی به مسائل اخلاقی و

فرهنگی نشان دهند. به عنوان مثال بروز بی عدالتی موقت در مقایسه با دائم و یا تاثیر نتایج تصمیم برخويشاوندان دور یا نزديك تصمیم گیرنده، موجب کنش های متفاوتی می گردد. جونز این پدیده را شدت اخلاقی می نامد. به این معنا که تا چه اندازه موضوع قضاوت، تصمیم گیرنده را بر آن می دارد تا به ملاحظات، قضاوت و اقدام اخلاقی پردازد (رینولدز، ۲۰۰۶)؛ بنابراین، واکنش فرد به موضوع اخلاقی وابسته به ویژگی هایی است که مشکل دار می باشد از جمله این ویژگی ها می توان به وسعت نتایج، احتمال اثر، نزدیکی یا مجاورت، توافق اجتماع و تمرکز اثر اشاره نمود. نمودار موضوع-احتمال جونز را نشان می دهد. بر این اساس، قدرت اخلاقی هر چهار عامل مدل رست تحت تاثیر قرار گرفته است.

تورن (۱۹۹۸) با ترکیب مدل رست و نظریه اخلاقی فضیلت گرا، مدل یکپارچه ای را به منظور تشریح رفتار اخلاقی ارائه داد. او بر این اعتقاد بود که تصمیم گیری اخلاقی افراد به دو عامل فرایند شناخت «رشد اخلاقی» و فضیلت های اخلاقی وابسته است؛ بنابراین، کنش اخلاقی افراد به موضوع ها، نه تنها تحت تاثیر توانایی آنان در تشخیص موقعیت های اخلاقی یا حساسیت اخلاقی و استدلال و تفکر انتقادی «قضاوت اخلاقی» می باشد، بلکه دو عامل انگیزه «نیت» اخلاقی و شخصیت اخلاقی تصمیم گیرنده نیز بر رفتار اخلاقی او اثرگذار است. اینکه فردی بر اساس نیت اخلاقی خود عمل نماید، به شخصیت اخلاقی آن فرد بستگی دارد. ویژگی هایی از شخصیت اخلاقی که موجب می شوند تصمیم گیرنده مطابق با نیت اخلاقی خود عمل نماید، فضیلت های کاربردی و فضیلت های که موجب ایجاد انگیزه یا نیت اخلاقی در فرد می گردند، فضیلت های اخلاقی نامیده می شوند. نمودار زیر مدل تورن را نمایش می دهد.

رابطه اخلاق و فرهنگ حسابداری با تصمیم‌گیری مدیران شرکت‌ها

(حاجیه‌ها و راشکی، ۱۳۹۶) بیان نمودند که اخلاق و فرهنگ حسابداری رابطه مثبت و مستقیمی با هم دارند. به بیان دیگر، اخلاق و فرهنگ حسابداری به بهبود و ارتقاء تصمیم‌گیری و رفتار مدیران کمک می‌کند و ایجاد بستر مناسب‌تری برای مدیران می‌نماید و زمینه تصمیم‌گیری بهتری را برای آنان فراهم می‌کند. به طوری که اخلاق و فرهنگ حسابداری مستقیماً منجر به تقویت و پیشرفت رفتار مدیران و بروز بودن آن می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

بیان اصول بنیادی اخلاق و فرهنگ در نشریات، تدوین و تصویب ضوابط و آئین‌نامه‌ها اگر چه اقداماتی لازم و مفید است اما بدون تدوین و اجرای برنامه‌ای بلندمدت برای افزایش میزان آگاهی‌های حسابداران و حساب‌برسان در این زمینه و گسترش فرهنگ رعایت اخلاق و رفتار حرفه‌ای نمی‌تواند تاثیر چندانی داشته باشد. تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی نیز اگرچه از ضروریات است اما به خودی خود نمی‌تواند موجبات سامان یافتن امور را فراهم کند. برای اعتلای رعایت اخلاق و رفتار حرفه‌ای در جامعه، سعی و تلاشی همه جانبه توسط جوامع حسابداری حرفه‌ای، موسسات حرفه‌ای و حسابداران حرفه‌ای در سه سطح وضع قواعد، آموزش و اجرا و ضمانت اجرا لازم به نظر می‌رسد. از سوی دیگر، نقش حسابداران در جامعه نقش کلیدی و غیر قابل انکار است. لذا، این حرفه به دلیل نقش تاثیرگذار خود که به طور مستقیم و غیرمستقیم در زندگی افراد، حیات و بقاء سازمان‌ها، شرکت‌ها و ... دارد دارای نقشی متمایز در بین سایر حرفه‌ها می‌باشد که لازمه این نقش داشتن فرهنگ و اخلاق حسابداری است. همچنین داشتن فرهنگ در هر کشور عامل مهم و تاثیرگذار بر سیستم حسابداری و فرایند تغییر حسابداری است به عنوان پدیده‌ای اجتماعی مطرح شد که بشر را قادر می‌سازد تا محیط خویش و پدیده‌هایی را که با آنها روبرو است، تفسیر کند. لذا، عوامل محیطی همچون فرهنگ بر رویه‌های حسابداری اثر گذارند. فرهنگ موجود در جامعه ایرانی موجب گردیده تا نسبت به رشته‌های تحصیلی شناخت و درک کافی صورت نگیرد. تا زمانی که فرهنگ موجود اصلاح نشود با استاندارد گذاری، قانون وضع موجود سامانی به خود نمی‌گیرد و تا ابد درخت توسعه حسابداری ایران مانند درختی بی‌ریشه، باقی می‌ماند که سازمان‌ها و نهادها با قوانین و استانداردهای گوناگون در ظاهر آن را به شکل درخت سالم در می‌آورند.

منابع و مآخذ

۱. آراد، حامد، عبدالله‌زاده، سلام (۱۳۹۱) بررسی نظری تاثیر فرهنگ بر رویه‌های بین‌المللی حسابداری، حسابداری رسمی، شماره ۱۸، صص ۱۳-۳۳.
۲. ایمانی، محمدتقی، غفاری‌نسب، اسفندیار (۱۳۹۰) معیارهای اخلاقی در پژوهش‌های علوم انسانی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال ششم، شماره ۲.
۳. حاجیه‌ها، زهره، راشکی‌گرمه، علی (۱۳۹۶) رابطه اخلاق حسابداری با تصمیم‌گیری مدیران، فصلنامه اخلاق در علوم فناوری، سال دوازدهم، شماره ۲.
۴. سرلک، نرگس (۱۳۸۷) اخلاق حسابداری، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سوم، شماره‌های ۱ و ۲، بهار و تابستان.
۵. کمیته فنی سازمان حسابرسی (۱۳۸۵) آیین رفتار حرفه‌ای، چاپ ششم، انتشارات سازمان حسابرسی، صص ۱-۳۲.

۶. مهدوی، غلامرضا، علیپور، صفدر (۱۳۸۹) رویکردهای تصمیم‌گیری اخلاقی مدیران مالی شرکت‌ها، دانش

حسابداری، سال اول، شماره ۲، صص ۱-۳۳.

7. American Institute of Certified Public Accountants. (1988). AICPA code of professional conduct. Jersey City: AICPA Publication.
8. Accounting Ethics (2004). Available at: <http://www.echeat.com/essay.php?t=25839>.
9. Ballantine, j. and Mccourt, p., 2011, "The Impact of Ethical Orientation and Gender on Final Year Undergraduate Auditing Students' Ethical Judgments", accounting education, vol20, 2011, pp 187-201.
10. Borofsky, Robert, (1998), Cultural Possibilities in Unescoworld culture Report (1998).
11. Campbell T. (2005). Ethics and auditing. Australian: ANUE Press. P. 25.
12. Clark, I. (1997): globalization & fragmentation. Oxford university press.
13. Committee on Corporate Audit. (2007). Professional code of ethics. 6th ed. Tehran: Corporate Audit. P.1-32. (In Persian).
14. Duska RF, Duska BS (2003). Accounting Ethics. Eight published. Blackwell Publishing. India. pp: 5-25.6.
15. Ethical Values in accounting (2008). Available at: http://articles.directorym.com/Ethical_Values_In_Accounting-a800.
16. Ethics in Accounting. Encyclopedia of Business and Finance. Ed. Allison McClintic Marion. Gale Cengage, (2001) eNotes. Com. Available at: <http://www.enotes.com/business-finance-encyclopedia/ethics-accounting>.
17. Martinson, O. B. and E. Ziegenfuss, D., 2000, "Looking at what influences ethical perception and judgment", Management Accounting Quarterly (fall), pp 41-47.
18. Pei chun feng (petrina)., 2008, "An empirical study of CPA's moral development, ethical evaluation and ethical intention: a selected group of Taiwanese CPAs", A Dissertation of doctor of philosophy, pp1-179.
19. Taylor, d. (1987) incipient fundamentalism.
20. Oddo Alfonso R, 2007. Approaches to Teaching Ethics in Accounting Education, Annual 2nd Conference of the Business Research Consortium of Western New York, 20-21, St. Bonaventure University, New York.

Ethics and Culture in Accounting

Arash Mohammadi Nafchi ^{*1}
Shahnaz Alikhani ²

Date of Receipt: 2021/01/17 Date of Issue: 2021/02/01

Abstract

The presence of accounting in today's world is vital and necessary because it is a driving force for the current economic system and is a key and sensitive responsibility to the public. Therefore, the information provided by accountants must definitely be efficient, realistic, impartial and reliable, so accounting ethics and culture have a special place for professional accountants and people who rely on accounting services. Observance of ethics and culture in the accounting society, in a way, leads to the happiness and well-being of stakeholders, creditors, investors, and is a necessary issue for all societies, "organizations, professions and companies." Therefore, the purpose of this study is to investigate the impact of ethics and culture on accounting in society. In this research, the method of accounting professional behavior and the basic principles of accounting ethics and culture are explained by the library method and by examining electronic databases, and the most important ethical and cultural issues in accounting and their solutions and revitalization of the accounting profession are presented. It is argued that the role and duty of accountants to society requires them to adhere to the ethics and culture of accounting in all aspects and to adhere to the profession. It should be noted that the importance of high moral and cultural standards leads the society to an honorable view and increases the social prestige and respect that is necessary in any society. Also, since the basis of the accounting profession is based on the ethical and cultural principles of accounting and accountants have social responsibility, they are required to comply with ethical and cultural laws to be able to strengthen their decision-making skills and professional behavior and moral and cultural values in accounting. Spread.

Keywords

Ethics, Culture, Accounting.

1. Corresponding author, MSc. Department of Accounting, Faculty of Social Sciences, Chahar-Mahal Bakhtiari Branch (Farsan), Iran. Gmail: (Arashmohammadi70nafchi)
2. Ph.D. student of accounting, Department of accounting, faculty of human sciences, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Iran, Gmail: (info.Shahnazalikhani)